DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
VESICULIS SEMINALIBUS MULIERUM,

Quam
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
GRATIOSO AMPLISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU
PRO-PRAESIDE
NOBILISSIMO EXPERIENTISSIMO DNO.
HEINRICO HEINRICI,
Med. D. P. P. E.
PRO GRADU DOCTORALI
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS PRIVILEGIIS
AC INSIGNIBUS MORE MAJORUM LEGITIME
AC RITE CONSEQUENDIS
IN AUDITORIO MAJORI
Ann. MDCCXII. d. Febr. horis ante & pomeridianis
Publico ac placido Eruditorum examini ſubjicit

JOHAN. CHRISTIAN. SCHUBERT,
Zittavia-Luſatus.

HALLÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTOPH. ANDREAE ZEITLERI, ACAD. TYP.

DISPUTATIONIS INAUGURALIS
de
VESICULIS MULIERUM SEMINALIBUS
PROEMIUM
de dubia generationis negotii explicatione.

GEnerationem hominis, non loci ſolum, in quo contingit, ſed & rationum, quibus explicari præſumitur, tenebris involutam & cognitu obſcuram eſſe, nemo facile negaverit, qui occultum hoc naturæ miraculum attento, libero tamen, nec fabellis ineſcato, meditatur animo: Sunt equidem, quibus tantum non omnia, ad naturæ operum cognitionem pertinentia, recentiorum curioſis ſpeculationibus luci, meridiano ſole clariori, expoſita videntur eſſe; ſed qua veritate, imo, qua vel probabilitate, nolo jam indagare longius; multa omni veriſimilitudine carent, plurima probabilitate dubia fluctuant, pauca demum certitudine ſua perſuadent, tantum abeſt, ut ex tenebris in lucem protracta credantur omnia, quæ ad generationis negotium ſpectare obſervantur; quorum pleraque *mirari* potius convenit, quam

 per-

perverſo, literarum non minus quam mentis, ordine, *rimari.*

2. Corpus humanum, modo mirando & imperſcrutabili, progenerari tamen à parentibus, nemo eſt, qui ſerio ambigere queat, ſi cuncta juſta lance perpendantur; de anima vero, an & hæc ex parentibus, &, ſi hoc concedatur, an ex uno, vel utrisque parentum, per traducem quaſi, ut loqui amant, propagetur, aut, an per novam Dei creationem, corpori formato infundatur, quantis non dubiis, Phyſicorum æque ac Theologorum, agitata & controverſa eſt quæſtio? quamvis pro traduce plures, ſi bene conferantur, rationes militent, quibus tamen proſequendis, brevitatis cauſa ſuperſedemus.

3. Materiam generationis pro corpore in ovulis teſticulorum mulieris contineri, quæ probabilior Græffii eſt ſententia, unanimi conſenſu Eruditis hucusq; vero viſum fuit conſonum; hodie in dubium tamen vocatur per nuper adinventum, circa cervicem uteri, novum, quod dicitur ovula ovarium, quoq;, tum hujus, tum illius ovarii, an materiam rudem & informem, an potius prima fœtus ſtamina, cum prima nutritionis, (qua ulteriorem efformationem ſolummodo fieri contendunt) materia, intra ſe contineant? controvertitur; licet, quam perſpicillis in hujus rei teſtimonium adhibitis, fidem tribuunt credulam, fragilem admodum eſſe ac multis modis labefactatam, facile concedamus.

4. Cauſa efficens, ſeu principium generationis, Deus num ſit, an natura, æque dubitatur, ac, ſi naturæ hoc munus deferendum ſit, quodnam id ejus eſſe debeat? cum aliis ſolus particularum activiorum motus, per fœcunditatem ſeminis inductus, nutritioni perficienti ſufficere videatur; aliis ſpiritus quidam genitalis

pla-

placuerit,aliis denique anima humana, eaque vel matris,uterum gerentis, vel fœtui propria, infuſa, aut, ſi mavis, transfuſa ex anima parentis, cujus illa vel particula vel radius dicitur: tandem, cujuscunque demum naturæ principium illud generationis ſit,quod parentes conferunt vel traducunt,an a mare ſolum, an a fœmina ſimul,aut ab utrisque promiſcue, (jam ab hac, jam ab illo,ſub utriusque generali concurſu) proficiſcatur, de eo non omnibus eadem eſt opinio.

5. Quid de modo generationis dicam? (namque & in hujus tenebras penetrare voluit animus ſciendi cupidus) is in genere & ſummatim, vel per immutationem quandam materiæ informis, vel per hujus, quadantenus in ovulis jamjam in ſpeciem fœtus efformatæ,ſolam nutritionem ſuper inductam,vel, quæ verior plerorumque eſt ſententia, per utramque ſimul contingere videtur; in ſpecie vero modus, quo cuncta fiunt & perficiuntur, ſub æternis naturæ tenebris obſcuratus latitabit,quicquid etiam fabularum, quibus leves capiuntur animi, afferatur à plurimis.

6. Quæ cum ita ſint,nemo nobis vitio dabit, ſi,quæ de uſu novi ovarii medico proferre in animo habemus, veritati luculentisſimæ non adeo conſentire videbuntur, ut extra omnem dubitationis aleam poſita quæ ſunt, & ſtatim apparent; ſed ſufficiet, de rebus obſcuris & controverſis cum aliqua probabilitate ſententiam dicere, cum aliis de rebus longe abſtruſioribus quicquid fingendi plena concedatur, vel certe ſumatur, licentia,quæ, in moribus ſeculi poſita, tantum non laudi ducitur; profitemur tamen animum ab iſtis moribus perverſis penitus alienum & abhorreſcantem,atque ſpondemus, nihil nos per præcipitantiam fictioni daturos.

ros,nihil etiam veritati rei,in facto, per autoritatis præjudicium antiquatum, derogaturos.

7. Namque ſicuti dies diem docet, quod in proverbio eſt,ſicuti multa, veterum,ætatibus incognita, recentiorum diligentia, etiam circa generationis negotium, in lucem protraxit,de quo Græffio ſuus ſemper honor conſtabit; ita & nuper ad inventum novum ſic dictum ovarium quibusdam controverſis modo allegatis dubiis vexatis & quæſtionibus aliquos lucis radios affundere nobis videtur probabile, ſaltem illis, quæ de ſemine fæminarum, quod penitus negaverat Græffius olim, hodieque a quibusdam,in utramque partem agitatæ fuerunt.

8. Quare, quid nobis de dicto novo ovario, & ejus uſu,veroſimile videatur,libere, ſalvo tamen aliorum judicio, & ita proponemus, ut primo veritatem ejus anatomicam quadantenus corroboremus, deinde uſum phyſiologicum, denique & pathologicum, pro vitiis & morbis quibusdam declarandis, eruamus, ſaltim probalitate ſua penitus non deſtitutum, licebit autem nobis, quod ſtatim ſub initio præfamur, bona cum pace aliorum diſſentire de uſu & natura hactenus iſti ovario deſignatis.

Cap. I. Anatomicum.

De novi ovarii certitudine.

I.

SUb nomine novi ovarii intelliguntur,quod notum eſt,veſiculæ, circa & poſt internum uteri orificium in cervice ejus ſitæ,atque maximum partem intra ſubſtantiam ejus demerſæ,quadantenus tamen,plus minus,prominentes,liquore ſpermatico repletæ &c; has con-

continere generationis materiam, imprægnari, ac fæcundari à virili ſemine, indeque turgeſcentes liberari à compedibus, prorumpere ex ergaſtulis, tandem in uterum devolutas prima fætui formando rudimenta & ſtamina præbere, recentior eſt opinio.

2. Id in probatis, omniumque conſenſione dudum acceptis, numeratur, quod animalium, hominisque generatio in & ex ovulo procedat; ovula vero, quæ initia ſeu principia fœtus continerent, ex teſticulis, intra abdominis cavitatem ad uteri latera poſitis, (loquor de homine) fœcundata prius, per tubas Fatoppianas in uterum deferri, atque in hoc per conſtitutum novem menſium tempus foveri, augeri, indeque formari fœtum, cum aliis ad eum pertinentibus, hæc Græffii & recentiorum tantum non omnium, experimentis quamplurimis confirmata, hactenus fuit ſententia, ut ab hac diſſentire temerarium videre poterat.

3. Nihilominus, ex quo tempore iteratis obſervationibus veſiculæ, ſeminali liquore turgidæ, circa cervicem uteri muliebris, detectæ fuerunt, iſtis in teſticulis fæmellarum dudum obſervatis perquam ſimiles, diu quidem, quid & cui ſint uſui, dubitatum, tandem vero deſtinatum ac deſignatum ipſis eſt officium, quod teſticulorum ovula hucusque ſuſtinuerant, rationibus non pœnitendis ſuperinductis, quibus evincere adniſum fuit, hiſce refertam uteri cervicem majori probabilitate ovarii vicibus defungi, hinc & novi ovarii titulo inſignitus fuit ille locus iſtis veſiculis conſitus.

4. Sunt aliqui, ſed certe fruſtra ſunt, qui veritatem rei anatomicam ſollicitant, aut in dubium vocant, partim negando univerſitatem, quod non in omnibus conſpiciatur (de impuberibus conceſſerim) partim

 tim

tim naturalitatem infringendo, quod non niſi ad modum hydatidum, præter naturam ſubinde repertarum, eveniant, atque conſiderandæ ſint. Quo jure pro talibus venditentur, noſtrum jam non eſt altius perquirere, ocularis certe inſpectio rem extra juſtam dubitationem poſuit, ad quam provocamus, ſed peritam, cautam & attentam.

5. Si autoritatibus quid concedendum eſt, (eſt autem in obſervationibus) ſufficiat ipſum Græffium contra ſe ipſum allegaſſe in veritatis teſtimonium, ſiquidem & is veſiculas cervicis uterinæ, ſeminali liquore turgidas, quas novi ovarii ovula hodie dicimus, ſuo jam tempore obſervavit, uti & ductulos quosdam materiam pituitoſo ſeroſam reddentes, licet cum veſiculis connexos non deprehenderit; ſed, quod animo præoccupato cerneret, & cum ſua de generatione concepta hypotheſi non adeo convenire crederet, pro hydatidibus habuit, licet ſuis terminis, peculiaribus membranis, circumſcriptas obſervaſſet ſingulas, quod hydatidum verarum generationi non reſpondet; hæ enim, quacunque in parte appareant, aquam inter cutem (vel inter tunicam) particularem repræſentant, ſub communi partis, vel cute, vel tunica, colliguntur, & attolluntur, nec ſuis peculiaribus, eam in gratiam formatis, membranalis, includuntur; quod longe ſecus ſe habet cum veſiculis illis in cervice uteri reperiundis, quas, ſi forſan in conſtitutione uteri hydropica contingat, copioſo nimis humore turgeſieri & attolli, pro hydatidibus habere æque non convenit, ac illas teſticulorum muliebrium veſiculas, ex abundanti humore collecto præter naturam turgidas; tales, ſocio inter ſe ac in eodem teſticulo, tumore, ad pugni magnitudinem excreviſſe, obſerva-

vationum teſtimonio conſtat, minus vero ſub hydatidum nomine venire conſueverunt.

6. Diligentius easdem circa cervicem uteri ſitas, cum ductibus ſat capacibus, ſeminali liquore ſpermati virorum ſimili, repletas, contentumque liquorem per foramina ſua, ſub preſſione, eructantes, obſervavit Noveſius in Zodiac. Med. Gall. Ortlobius, Lipſienſis nuper, jam Beatus, in Hiſt. Part. & Oecon. Anim. Diſſert. XXXIV. mentionem earum injecit, & Berlius dans les Nouvelles Decouvertes, idemque Litrius dans les memoires de l' Academie Royale des Sciences, ſuis teſtimoniis comprobarunt; Mortagni in adverſariis Anatom. priorum teſtimoniis, ſuisque obſervationibus, exiſtentiam iſtarum veſicularum, abunde confirmavit: vidit enim earum plurimas, circa cervicem uteri hærentes, ductulis ex uteri ſubſtantia accedentibus, inſtructas, hasque depictas exhibuit. Denique D. D. Nabot. P. P. in alma Philurea Extr. rerumque Anatomicarum peritiſſimus, quem honoris cauſa appello, propria induſtria & dexteritate Anatomica detexit, accuratius examinavit, & certo uſui deſtinavit, nihil ab illis monitus, quod facile peritiæ & dexteritati Ejus largior.

7. Tandem, cum & ego Præſes, in rei teſtimonium poſtuler, quid mihi circa veſiculas iſtas ſeminales obſervatum ſit, pro veritate ac certitudine earum anatomica adſtruenda, brevibus addere non refragabor: Quintus jam agitur annus ni fallor, cum mulieris quadragenariæ Anatomia publica apud nos adornaretur; ubi novum ovarium inquiſituri, non ſolum veſiculas ſpermatico liquore plenas, plus minus eminentes varias, ſed & hydatides (res inter ſe diſtintiſſimas) nobis tunc obſervare licuit; Illarum unam alteramque paulo ma-

majorem ex ſubſtantia cervicis uteri, cui ad duas tertias fere immerſæ latebant omnino, ſollicita ſectione eruere allaborans, cum fere totæ, piſi magnitudinem exæquantes, detectæ eſſent, ductulis exiguis, intra cervicis carnem porrectis, inſtructas deprehendi; ductulum talem, unde accederet viſurus, cultello proſequens, levi ſectione fortuita, non adeo procul ab inſertione ejus in veſiculam, læſeram, & ecce, vulnuſculo vix inflicto, effluebat inde, & ex veſicula contigua, ilico liquor, ſpermati virili, qua ſubſtantiam ſimillimus, qua colorem parum flaveſcens, veſicula concidebat, flatu tamen, nullo negotio per ductulum læſum admiſſo, attollebatur, quoties inſufflabatur.

8. Temporis anguſtia, & ductulorum exilitas, accuratam, quam merebantur quamque commendo, inquiſitionem curioſiorem non concedebant; eadem, cum feſtinandi neceſſitate, impedimento quoque fuerunt, quo minus diligentius perſcrutari & proſequi ductulos licuerit, ubi eosdem veſiculis connexos altera tertiaq; vice ſub tumultuaria ſectione videre licuit, quod interim affirmo, ac teſtor; redit autem, dum hæc ſcribo, in memoriam Poſtelli obſervatio in Actis Erudit. Lipſ. Anni MDCXXLVI. Menſ. Maj. ſub finem relata, quâ facile induci quis poſſet, ut credat, ductulos iſtos a teſticulis mulieribus ad veſiculas hos ſeminales derivari: vidit enim Poſtellus modo laudatus, in muliere, dum viveret, admodum ſalaci, juxta teſticulos, vaſa quædam deferentia, quæ vocat, paulo abhinc inferius cervicem uteri ſubeuntia, ſpecilio tamen, quantumvis tenui, impervia, (circa initia nempe, ubi & vaſa virorum deferentia ſunt arctiſſima, ac prope veſiculas ſeminales multum amplientur, ut ſtilum omnino admittant.) nihil

hil tamen jam definio, cum mihi jam ſufficiat, veſicularum veritatem anatomicam ex mea quoque parte comprobaſſe.

CAP. II. PHYSIOLOGICUM,
De veroſimili uſu novi ovarii.

I.

IN uſu veſiculis his circa cervicem uteri ſitis, & ſub nomine novi ovarii venientibus, deſignando, præter unum omnes ambigunt, nec certi quid definiunt; ipſe etiam Morgagni, tum quid ſint, an glandulæ, an hydatides, tum quem in uſum ſecernant mucum, num pro retinendo ſemine virili, an pro utero ab aeris irruptione defendendo, reliquit in dubio: Primus cum honoris debiti præfamine nobis jam ante laudatus D. D. Nabot, qui veſiculis ſæpe dictis novi ovarii nomen indidit, iisdem & veteris ovarii uſum & officium tribuit, non ſine ratione perſvaſus, quod hæ vera ſint ovula, quæ impraegnata, turgeſcendo prorumpentia, inque uterum delata, genuinam fœtui formando materiem præbeant, quam in teſticulorum ovulis contineri hactenus crediderunt.

2. Huic ſententiæ contradicitur ab aliis, multisque rationibus tum refellendi cauſa argutantur, tum confirmationem ejus uberiorem ſollicitandi ergo diſſenſum profitentur; nos, neque diſſentiendi libidine, neque contradicendi pruritu, quorum cauſas & mores procul habemus, ſed ex ſolo veritatis ſtudio (veriſimilitudine etiam contento circa res phyſicas, ubi certitudo deficit) & ſentiendi libertate, mentem noſtram de novi ovarii uſu interponemus & explicabimus, ad propoſitum illum libere quoque tranſituri, ubi firmis argumentis, quæ

parata forſan ſunt, ſuperatæ aut ſubverſæ erunt contranitentes rationes; quarum tamen, immerſionem profundam, Græffio itidem contrariam, fœtus tubicinos (per occuratiorem Mauriceau relationem admodum dubios) aliaque levioris momenti dubia, parum labefactare ſententiam propoſitam, ſponte concedimus, neque tamen huic per alia ſcrupuloſius conquiſita litem movere, in animo eſt.

3. Pro noſtra autem opinione quadantenus ſuffulcienda allegamus unicum experimentum Nuckianum, quo, per ligaturam, ſiniſtro cornu uterino canis, tertio a congreſſu die, injectam, factamque, vigeſimo abhinc primo, ſectionem, compertum eſt, ſupra ligaturam binos fuiſſe fœtus caninos, formari ceptos, infra nullos; hinc vero deſcenſum ovulorum ex teſticulis conſtare arbitramur, & tacite quaſi indicari, quod veſiculis iſtis alius quidam uſus ſit conſtituendus; accedunt ſigna hujus rei non obſcura ex eo, quod ductulis ſeminalibus, quos dicimus, cum utero connexæ hæ veſiculæ, ac foraminulis pertuſæ, ſub levi preſſionem collectum humorem exſtillent, quem ovula conſervare, & intra ſe cogere deberent; neque enim ova volatilium, a quibus ad alia tranſumta ſimilitudo eſt, quicquam liquoris, ullo modo emittunt, ſed denſis tunicis cruſtisque concluſum cuſtodiunt.

4. Dum hæc, & quæ Excell. D. Stahlius in Phyſiolog. 496. ad quæſtionem: an a mare an a fœmina activum generationis principium dependeat, diſſeruit, ſuis momentis certe non pœnitendis expendimus, veſiculas has fæminarum, ſeminalium veſicularum virilium, vices ſuſtinere, ſive, ut clarius rem eloquamur, ſpermaticum liquorem quendam, probabiliter activum

quo-

quoque,alibi præparatum, & per ductulos ſuos; nobis aliisque viſos eo delatum continere, in coeundi tempora adſervare,inde vero, in œſtrum concitatis, turgeſcendo, forſan & contractione veſicularum ac cervicis uterinæ, per foraminula, quibus pertuſæ obſervatæ ſunt, in conceptionis perfectionem, reddi & excerni &c. hunc, inquam,uſum in fæminis præſtare easdem, a probabili ratione alienum non eſſe judicamus & præ occupando hîc ſupponimus.

6. Pro quo tamen uſu rite conſtituendo, binæ nobis quæſtiones præjudicatæ ſunt expediendæ, primo, num fæminæ præter materiale teſticulorum ſemen, quod ipſis ab omnibus conceditur,aliud quoque,activum, obtinuerint; & deinde,an tale quid,ſub coitu, fœcundo inprimis,præter liquorem iſtum, genitalia humectantem, virili ſemini affundant? utrumque enim a Græffio & ſectatoribus ejus pernegatur,contradicentibus licet hinc inde quamplurimis,fœminisque ſuum etiam ſemen activum,quo ad conceptionem concurrant,adſerentibus, ut paſſim apud Autores videre eſt.

7. Equidem nec ipſe Græffius negavit, fæminas liquorem quendam ſpermaticum per genitalia reddere; attamen verum ſemen illum eſſe & activum, hoc eſt quod negavit contra receptam hypotheſin, ex qua utrumque fœminis concedebatur,ita quidem, ut ſuum ſemen cum voluptate & ſatietate venerea ſub finem coitus, foecundi præcipue, affundere, & ſic concipere dicerentur illæ. Hippocrates l. de Genitura, hanc quoque fœminam emittere (in uterum aut foras,) aſſerit, & ſi quidem appetat, ὀργᾷ, viro miſceri, prius quam virum emittere, & de cetero non ſimiliter delectari. Ejusdem ſententiæ Galenum fuiſſe conſtat ex libr. ejus II.

 de

de ſemine; fuerunt & Arabes ejus opinionis, & Patrum memoria omnes, non niſi de & activitate & uſu ſeminis fæminei quadantenus diſſidentes, quantum memoria noſtra poſſumus repetere. Dimidio autem ſeculi abhinc per obſervationes Hornii, Græffiique labefactari cœpit & corrigi quoque generationis theoria, ex quo tempore Græffiana doctrina invaluit, notior, quam ut commemorare eam opus ſit; feminis autem non aliud ſemen, quam materiale illud in ovulis contentum, concedit, verum nempe; quam enim humiditatem ſeminalem mulieres in coitu emittere negare non poterant iſtius doctrinæ Autores, hanc non conceptionis, ſed cohabitationis facilitandæ ergo excerni ſtatuerunt; id igitur agendum nobis erit, ut probabili minimum argumento evincamus, feminas ad conceptionem vero quodam ſemine concurrere; erimus tamen breviores.

8. Indicia hujus opinionis non obſcura nobis afferunt pollutiones nocturnæ, feminis quandoque eodem, quo viris modo, accidentes, Hippocrati l. de int. aff. Galeno l. de ſemine, Sennerto aliisque obſervatæ, ac de ſemine copioſo, æſtuoſo, aut per ſolam imaginationem in œſtrum concitato, teſtimonium ſuppeditantes; ſicuti enim ſine Cerere & Bacho friget Venus, ita & hæc ab illis invitata, potiſſimum in & per verum ſemen ſolet ſurere; accenditur nempe per id imaginatio, & hæc non in alium æque liquorem ac ſeminalem impetum ſuum dirigit: Videtur ſane amoris fæminarum inſani (liceat vocabulo hoc paulo latius uti] diſtinctio differentia, in melancholiam hyſtericam & furorem uterinum, cauſalis, præcipue in eo conſiſtere, quod illa præcipue imaginationi, per affectum amoris ſpecialem turbatæ; hæc vero magis ſemini, ob

copiam vel æſtum quemcunque ſub generali œſtro venereo ſævienti, originem debeat.

9. Alterum argumentum nonnullis præbent male moratæ mulieres, corpore quæſtum facientes; quas meretricias artes edoctas, ne concipiant, ejectionem ſui ſeminis cohibere cauſantur; quod ſi verum eſt, affirmant autem, facile inde liqueret veri ſeminis muliebris concurſus ad conceptionis perfectionem; hoc autem, nemine contradicente, veriſſimnm eſt, quod uti non omnis congreſſus, ita nec omne conjugium ſit fœcundum, ambobus conjugatorum in ſe non ſterilibus, ſed forſan ob temperamentorum diverſitatem contrariam, vel ſimilitudinem intemperierum eandem, ex mente Galeni in Comment. ad 5. aph. 62. in hoc conjugio infœcundis: quæ quomodo in comprobationem ſeminis mulierum conſpirent, ex §. 2. cap. 3. hariolari licebit.

10. Tertio loco allegari meretur fluor albus feminalis, ſalacioribus, virginibus ſucci plenis viduisque continentibus, familiaris, quem cum ſimplici virorum gonorrhœa comparare ſolent ideo, quod iſte hujus ſymptomatibus ſit comitatus, debilitate videlicet virium, pallore & extenuatione corporis, ejusque habitu cachectico, ſterilitate demum ſuccedente, aliisque malis inde evenientibus, ſi copia ac diuturnitate ingraveſcat excretio; quamvis non tam hanc exceſſivam, quam moderatam, & cum ſimplici gonorrhœa virili magis convenientem, in argumenti noſtri comprobationem adferamus, ut hæſitandi occaſio præſcindatur illis, qui fluorem album hunc in certas ſuas claſſes non ſolum ſecundum gradus, ſed & ſecundum cauſas, diſtinguunt, & cum veteribus pro rato certoque habent, fluxum muliebrem contingere jam ex toto, jam ex ſola parte, utero nempe, quod ipſis facile

 poſ-

poſſumus concedere, citra præjudicium argumenti noſtri.

11. Accedunt denique in ejus confirmationem deliria & affectus ſpaſtici & convulſivi, in utroque ſexu quandoque evenientes, & producti a ſemine diutius retento, atque tandem in vaſa redundante, cujus rei & effectionis Excellentiſſ. D. Stahlius Autor eſt graviſſimus in Phyſiologia pag. 359. iſta autem vitia, delira & convulſiva hujusmodi, cum feminas æque ac viros prehendere ſoleat, cauſam, ſub iisdem circumſtantiis, utrisque communem non male docere videntur, ſemen nempe in vaſa reſorptum & humorihus redditum, motuum atque idearum turbativum; Confer, ſi quid ad dubitas, hiſtoriam à Rolfinckio in Ord. & Meth. Med. Comment. p. 1019. de virgine Nobili quæ, epilepſia hyſterica ex ſemine tentata, in matrimonium data, ſaniſſima vixit, relatam uberius.

12. Ex altera parte, ſemen hoc muliebre activum quoque eſſe, (licet in ſe, ſine virili, minus fœcundum) id Excellentiſſ. D. Stahlius, quem denuo debiti honoris cauſa appellamus, indiciis non obſcuris in Phyſiol. pag. 496. ſeq. indigitavit, videlicet ex generatione, diverſarum ſpecierum, mixta, ut mulorum, quin etiam quadantenus canum, qui patrem matremque, ut figura, ſic indole, referunt; accedit hipparchorum ſpecialior obſervatio de ſexu hybridarum, ſpeciem ſemper nobiliorem exprimente, ita, ut ſi aſinus equæ commiſceatur, mula, ſi eqvus aſinæ, mulus inde naſcatur; itemque peculiaris plane obſervatio de eo quod equa, quæ ab aſini congreſſu mulam peperit, ſi proximo poſt anno ab equo concipiat, equinum quidem pullum, ore tamen aſinino, aut coxis aſininis inſignitum, pariat. Quæ quomodo in dictam, de activo fœminarum ſemine opinionem conſpirent, longius jam non proſequemur.

13. Et

13. Et quamvis hæc a phantaſia matris, in fœtus animam, a ſolo patre ſatam, efficaciem, dependere dici posſent, ſiquidem & in brutis imaginationis adventitiæ expresſiones in fœtu obſervatæ ſunt, & ipſi vidimus canem prægnantem, in urſo defixam obtutu hærentem diutius, poſtea catulos excluſiſſe, urſi figuram notabiliter referentes; quæ ſane opinionem de activo fæminarum ſemine in dubio tenent; Attamen cum liceat in re dubia, de qua infallibili certitudine concludere non poſſumus, eam problematis partem amplecti, quæ majori probabilitate arridet; hanc vero de affirmativa colligere queamus ex eo, quod non ſolum in humana ſpecie ſexus, ſimilitudo corporis, imo etiam animi morumqe, ſequi ſoleat illum è parentibus, qui cum majori intentione, & ſenſuali intenſione cohabitaverit; ſed etiam certæ quædam anomaliæ formationis in fœtu notentur, quæ alteri parentum propriæ ſunt; cujus rei hiſtoriam Excell. D. Stahlius plane notabilem refert l, c. de fœmina, quæ pedibus anſerinis inſignita ſimilem confirmationem filio ſuo impreſſit; ideo, ſaltem probabiliter, concludemus: feminis quoque adeſſe principium generationis activum.

14. Maximam ſententiæ huic crucem figunt ova ſubventanea, ſine prævia adſperſione ſeminis gallinacei, ad pullum excludendum inepta; ſed res ad noſtram mentem in expedito eſſe videtur per ante jam indigitatam differenriam activi & fœcundi ſeminis differentiam; tribuit gallina ovis, quæ ponit, non ſolum materiale generationis principium, ſed & activum quoddam, licet in ſe, ſine galli ſemine, minus fœcundum. Conueniunt in eo cum vegetabilium ſeminibus, quæ & materiale & activum aliquod generationis principium, (hoc quippe teſtionem v.g. abigendum) continent; ſed, ſicuti grana terræ gremio

com-

commiſſa, non niſi per activitatem & motum caloris, ſolaris aut ſubterranei aut utriusque, & aquoſitatis, fœcundantur; ita & ſemina fœminarum in ſe activa licet ſint, non tamen, niſi per virile ſemen, in actum fœcunditatis deducuntur in utero, ut fœtui progenerando apta evadant. Semen virile ex omnium conſenſu activum eſt, & animam traducit in fœtum, ſed non niſi cum fæmineo ſemine, quacunque demum ratione, mixtum fœcundum dici poteſt: Sic enim a natura inſtitutum eſt in ſpeciebus, ſui ſimile generantibus, quæ ſexus diverſitate notantur, ut binæ cauſæ ſociæ concurrant in opere generationis ſuscipiendo & efficiendo.

15. Sed deficiunt ejusmodi veſiculæ, quas ſeminales dicimus, in brutis? reſpondemus; num deficiant, ſub judice lis eſt; forſan diligentius inquiſitæ non ſunt, atque hydatidum credulitas multis imponere potuit, qui easdem in brutis viderunt; namque ſub earum perſuaſione etiam in utero humano prætervíſæ, aut certe non rite perſpectæ ac diſtinctæ fuerunt diutiſſime, adeo, ut nuper demum pro ſingularibus, & ab hydatidibus diverſis, veſiculis cognitæ, in Anatomicorum notitiam pervenerint, nec ſpes deficeret, ut & in brutis ſi non veſiculæ, attamen his analogum quid tandem detegatur, cum dudum viderint Autores in vaccis v. g. quo tempore œſtro venereo agitantur, magnam ſpermatici liquoris copiam, eamque juxta cervium uteri; quam noſtræ veſiculæ occupant, hærentem, ſecernere.

16. Et ſi vel maxime deficerent in brutis, nihil tamen humanis inde derogari poſſet. Habent enim bruta ſtata ſua, aut certa ſane generationis tempora, quibus liquor ſpermaticus alibi præparatus, & ad uteri cervicem, per quascunque vias, delatus, vel quoque in ipſius cervi-

cis glanduloſa parte ſecretus & tranſudans per poroſitatem ejus, eo tempore, quo impraegnari volunt, excernitur, ut praeſto jam ſit, nec incitari & affundi per coitum debeat, quo nomine non eadem, in brutis faemellis atque in humanis, neceſſitas colligendi in veſiculas & adſervandi ſemen, ſubeſſe videtur; hominem enim, quem quovis tempore ad generationem proclivem & habilem eſſe voluit Creator, ut quovis tempore foecundus eſſe poſſet, veſiculis ejusmodi ſeminalibus, ſemen in cujusvis temporis uſum aſſervantibus, opus habuiſſe, non male dixerimus.

17. Juxta haec fruſtra eſt Graeſſius, qui, quam liquoris ſpermatici affuſionem ſub coitu factam negare non poterat, eandem tamen non niſi ad hunc facilitandum fieri omnem perſvadere voluit, contra mulierum teſtimonium apud Galen. l. 1. de Sem. quae de conceptione percontanti Galeno reſponderunt: ſe quendam, circa uterum, motum percipere, ut qui veluti vellatur, & paulatim in ſe ipſum retrahatur, ubi ſemen concipiant; nempe ſub finem coitus, quando ſuum ſperma affundunt, de quo conſentiunt veterum Medicorum fere omnes, quorum teſtimonia proferre longius foret, & a noſtro brevitatis ſtudio alienum, quare nec ea repetemus quae §. 7. diximus de emiſſionis voluptate & ſatietate venerea; id ſaltim hîc monebimus, quod poſt Graeſſii tempora humoris, genitalia humectantis, alios fontes detexerint Anatomici, juxta externum uteri orificium obſervatis; de quibus videantur illi, inprimis ſupra nobis laudatus Morgagni in Adverſariis Anatomicis.

18. Tandem igitur ex his omnibus, tum obſervationibus, tum rationibus hucusque allegatis, veriſimiliter licebit inferre, quod veſiculae, circa cervicem uteri repe-

riundæ ſint ſpermaticæ, aut ſeminis fæminei, probabiliter activi quoque, receptacula; hoc, pro fœcunda imprægnatione una cum virili ſemine concurrens, undecunque, recipientia, aſſervantia, & ſub congreſſu per foraminula (ceteris paribus) eructantia, ut ſemina utriusque parentis eodem, aut non adeo diſtincto, tempore emiſſa, proximam conceptionis, veramque generationis cauſam conſtituant; quod ſaltim corollarii loco addimus; Neque enim inſtituti noſtri ratio id jam poſtulat, ut, quomodo iſta ſemina activa per concurſum ſuum fœcunda evadant, aut conceptio contingat, hoc loco explicemus, maxime cum modos rerum declarare velle, arduum ſit, nec ultra probabilitatem aliquam, ſi omnia exegeris, procedat, quam tamen pro noſtro concipiendi modo adumbrare, & ad diſcurſum diſputatorium problematice, (quis enim talia certo definiret?) proponere non refragabimur.

19. Quo autem in loco, qua in parte hoc, activum, muliebre ſemen præparetur aut ſecernatur, an in ipſa uteri ſubſtantia, quam circa cervicem ideo glanduloſam eſſe volunt, an in teſticulis, quod Poſtalli obſervatio de vaſis deferentibus, ſupra cap. 2. §. 8. allegata perſvadere videtur? id nondum determinare auſim, ſed futuræ diligentiæ illorum commendatum & reſervatum ſit, quibus licet per otium & occaſionem, quibusve placet per animi curioſitatem, res phyſicas altius perquirere. Ceterum cum Græffio conſentio de ſpermate materiali, ex quo corpuſculum fœtus effingitur, videlicet, quod illud nullum ſit aliud, quam quod in ovulis teſticulorum continetur.

Cap.

CAP. III. PATHOLOGICUM

De morbis mulierum ex ſemine.

I.

QUem uſum habere videantur veſiculæ iſtæ ſeminales, hactenus vidimus; quæ vitia, quosque morbos cum contento liquore ſpermatico, ſuſtineant, vel efficiant, indagandum reſtat, ut ad utilitatem medicam propius reducatur noſtra hæc novi ovarii conſideratio, ac ne phyſica potius, quam medica, dicenda veniat; erimus tamen breviores, &, quæ occurrent vitia, ſaltim in genere ac ſummatim recenſebimus, viſuri, an & hæc in comprobationem deſignati veſicularum uſus conſpirent, aut an ſibi aliquid lucis inde queant trahere.

2. Sterilitas in morbis quidem recenſetur, ſed non ſemper morboſa eſt, ſiquidem non raro vel ſaniſſimi conjugium ſterile ducunt, quod tamen temporis tractu, aut permutatione quadam ejus facta, fœcundum evadit. Cauſam infœcunditatis hujus Veteres conjiciebant in utriusq; parentis ſeminum improportionem, ex temperamentorum ratione petitam, licet certo non definiendam; & in eorundem, tempore aliquo diſtinctam, ejaculationem, mixtioni utriusque contrariam. Quomodo temperamenta ſterilitatem inducant, ad mentem veterum longius declarat Galenus in Comm. ad 5. aph. 62. ubi & ex Platone refert, hoc præcipuum fuiſſe munus obſtetricum: apta ad liberorum procreationem corpora conciliare inter ſe & copulare, ſimulque poſſe internoſcere, qui ſint infœcundi viri, & quæ mulieres ſteriles. Quoquo autem modo ſe ſe res habeat cum proportione temperaturæ ſeminum, ſatis certe intricatæ ac dubiæ, nihilo tamen minus hoc pro certiſſimo ha-

bent omnes, quod perſonarum, in ſe minime infœcundarum, conjugia ſæpiſſime ſoleant eſſe ſterilia.

3. Difficile hoc fuerit Græffio vel admittere, vel explicare per ſuam de conceptione conceptam hypotheſin; Cum enim fæminas nihil activi ſeminis ad iſtam conferre ſtatuat, pati natas; mirum eſſet, ſi quidem id verum fuerit, cur fæmina ſana, prolis cupida, ex marito vegeto ſemper non concipiat? & cur eadem, ſub eadem valetudinis ratione, in altero conjugio feliciſſime impprægnetur? fruſtra culpam ſemper conjicies in defunctum maritum, nam & hic viri officio in priori conjugio, multa prole fœcundo, debite defunctus fuerat; fruſtra quoque illius uterum, viſcidis humoribus obſtructum, quem aura ſeminalis penetrare nequeat, accuſaveris, cum probabile non ſit, decem annorum labem citra opem medicam aliquot menſium ſpatio, quos vidua exegerat, perſonatam fuiſſe. Quare non conjugis ullius vitio ſingulari, ſed conjugii utriusque communi culpa, ſterilitatem priorem huic vel illi accidiſſe, vere dixeris; qua vero de cauſa, id ex iis, quæ de uſu veſicularum ſequioris ſexus ſeminalium ex parte diximus, quadantenus poterit judicari, modo ſimul attendatur ad temperamentorum diverſitatem, aut indolem in re venerea ſingularem aliquibus propriam, ex quibus varietas concurſus ſeminalis circa opus generationis dependet, etiam in ſanis, & per ſe ſatis fœcundis.

3. Quod autem ſpeciatim ad aliam minus quoque morboſam ſterilitatem fæminarum attinet, uti de morboſa quadam notiſſimum eſt, quod fluxum album muliebrem ſæpe inſequatur, non ſecus ac in ſexu virili gonorrhœa etiam ſimplex diuturna & copioſa ſteriles

ſolet

ſolet viros reddere; ita quid Hippocratis aphoriſmus LXII. libri V. de uteris præ humidis ſibi velit, non adeo liquet. Dicuntur mulieres, quæ præ humidos habent uterus, propterea non concipere, quod in ipſis genitura extinguatur: loquitur eo loco Hippocrates non de fluxu aliquo morboſo, albo, licet & ſub hoc leviori malo concipiant; ſed de exceſſu quodam humiditatis ex ratione temperamenti, totius vel partis. Conſtat autem per obſervationes recentiorum, de vaccis & equabus v. g. quod, quo tempore imprægnari geſtiunt, inſignem humoris copiam intra uterum colligant, genituram minime extinguentem, ſed recipientem potius eam, ac detinentem, ſeu involventem, uti cauſantur; Conſtat etiam de phlegmaticis, quod viris, juxta Galenum, calido temperamento præditis, junctæ, omnino concipiant: Interim, de veritate dicti Hippocratici nihil addubitando, veroſimile eſt, eas præ nimia uteri humiditate ſteriles eſſe vocandas, quibus in veſiculas & circa cervicem uteri ſperma colligitur nimis aquoſum, effœtum, & infœcundum, quacunque demum ex cauſa id eveniat.

4. Quæ, nuper fœcundæ, nimis impingueſcendo, vel per ipſam ætatis rationem, ſterileſcunt, materiali ſuo ſemine minime privantur, ſed retinent omnimo priſtina ſua ovula, omnibus ad generationem requiſitis, (carina, quam vocat Malpighius, & alimonia quadam,) inſtructa; colligunt etiam ſperma aliquod intra veſiculas ſuas ſeminales, ad minimum per aliquod tempus, ſed nimis humidum, minus activum, aquoſum & infœcundum; idque propterea, quod inpingueſcentes quidem omnem activitatem vitalem ſtructoriam, eo tempore vigentem, in proprium corpus impendant; per ætatem vero ſterileſcentes, eandem, ſeptimo ſeptenna-

rio transacto, amittere ſoleant ordinarie; de quo vid. Excell. Dn. Stahlii Progr. de ſterilit. fæmin. p. ætat. per hanc igitur, non quamcunque uteri, humiditalem frigidam ſteriles quasdam eſſe, etiam absque morbo facile concedere poſſumus Hippocrati.

5. Per eandem quoque contingere videtur, quod quædam præter ætatis & valetudinis reliquæ rationem, ſextum illum Scaligeri ſenſum, venereum, perdant; ſicuti eum ſeminis copiam & æſtum in ſalacitatem enormem intendere, dicitur a veteribus. Conſentiunt de eadem ſalacitatis cauſa in viris hodie; ſed, qui recentiorum fæminas non niſi pati natas credunt cum Seneca, ſi & in his Meſſalina quædam laſciviat, ſeminis nullos, ſed ſolius phantaſiæ corruptæ, aut ſanguinis forſan exæſtuantis, ſtimulos tali vitio ſubeſſe prætendunt; nobis autem non aberrare videntur, qui & phantaſiæ & ſeminis muliebris ſtimulos pro ſalacitate incitanda æque ac in viris, concurrere volunt; eſt etiam mutuus utriusque conſenſus, phantaſiæ in ſemen exſtimulandum, & hujus in illam, etiam ſub ſomno nihil tale cogitantibus, excitandam: aſt, ſicuti ſeminis orgaſmus à phantaſia inductus, hac quieſcente, aut ad ſeria deſcendente, facile iterum ſedatur; ita libido per ſemen exſtimulata, tantum abeſt, ut a ratione compeſcatur, ut potius hanc in furorem & inſaniam exagitet, ſi limites tranſilierit.

6. Videlicet ſemen copia vel æſtu excedens, diutius in corpore retentum, non ſolum ad venerem ſtimulat; ſed &, cum tot annos in veſiculis vix contineatur, verum probabiliſſime intra vaſa denuo regurgitet, non parum in motus atque ideas perturbandas poſſe, ſupra jam monuimus ex Theor. Excell. D. Stahlii. conſenſerit forſan Græffius in hanc amoris inſani cauſam

in ſexu virili, quem ſemine activo abundare concedit, ſequiorem autem penitus deſtitutum eſſe contendit, atque ideo furoris uterini cauſam in ſolam phantaſiam, ſolo amoris affectu pertinaci turbatam potius, conjecerit; aſt, ſi perpendamus, amorem cum ſemine naſci, augeri, fervere, frigere, imminui ac perdi, idque in utroque ſexu, tum ſecundum, tam præter naturam; ac ſi dein Veterum therapiam iſtius mali ſpecialiſſime ad ſeminis copioſi, aut æſtuoſi nimis excretionem, vel mitigationem, diminutionem &c. directam conferamus; probabile videbitur, quod ſimilis mali ſimilis cauſa ſit & in utroque ſexu conſtituenda.

7. Convulſivos affectus mulierum, epilepſiam & ſuffocationem uterinam, non a ſolo ſanguine, ſed & a ſemine diutius retento, hinc venis ex parte reddito, excitari quoque, varia ſunt, quæ perſuadent: accidunt enim frequentius viduis, quam conjugatis; junioribus ſucci plenis, præ vetulis, & ex ſuccis, illisque etiam rite menſtruatis; finiuntur ſæpe cum aliqua excretione ſpermatica, & quæ tali affectu ſunt expoſitæ, uti cito imprægnantur, ita poſt imprægnationem eodem non adeo tentantur; harum exempla videre paſſim eſt apud Autores obſervationum medicarum, nec raro in Praxi occurrunt, qualia & nobis viſa ſunt, de abundantia ſeminis, cujus excretione paroxiſmi ſemper terminabantur, abunde teſtantia.

8. Pollutionem feminis quoque evenientium ſupra fecimus mentionem, Galenus l. 2. de ſem. teſtatur, feminas ſeminis effuſiones per ſomnum ſimiliter ac mares pati; quod & Hippocrates affirmat libr. 2. de morb. mulier. Contingunt ſemper fere ſub ſomno, raro interdiu, cujus tamen exemplum Forreſtus ex Leonello

nello de ruſtico juvene refert. Simile quid, ſed magis morboſe, Virgini Veſtali accidiſſe Jac. Horſtius Autor eſt, in Epiſt. ad Barthol. quæ eſt Epiſtolarum Medicinal. XXXIX. Centur III. Decimo quinto ætatis ſuæ anno, (verba ſunt referentis) menſtruis paucis, tardis & dolorificis, cœperat purgari Virgo iſta, quæ ætatis ſuæ anno vigeſimo ſuppreſſa ſunt; aperientibus, menſes moventibus, & peſſariis ipſam juvare Medici conati ſunt, irrito conatu, & a dicta menſtruorum ceſſatione, aut medicamentorum calidiuſcalorum uſu, ſuborta eſt ſatyriaſis, qua ab eo tempore ad hodiernum diem, (ſcilicet a 16. annis) & pollutionibus circiter centum ſingulis diebus naturalibus, torquetur; illas ſpasmus, alienatio mentis & anguſtia prorſus incredibilis concomitantur, &c. hic affectus quam cauſam quamque ſedem habuerit, & quomodo uſum veſicularum ſeminalium comprobet, quivis facile viderit.

9. Fluor albus duplex eſt a duplici cauſa materiali, quæ per uterum excernitur; alius eſt quaſi rhevmaticus, ſecundum veteres, quo pravi humores ex maſſa humorum univerſa evacuantur; alius eſt ſpermaticus, quo ſemen ſincerum per intervalla, citius tamen & majori cum virium detrimento, quam in illo, profunditur; hanc cum ſimplici virorum gonorrhœa convenire dixerunt veteres, nosque facile habent conſentientes, qui particularem hunc fluorem pro genuina gonorrhœa mulierum habemus, confirmati in ea opinione per obſervationem, quæ, ni fallit memoria, in Zodiac. Medic. Gall. legitur notatu digna de virgine quadam, diuturno, & ad mortem usque perdurante, fluxu albo correpta, in cujus utero diſſecto vaſcula, liquore ſpermatico turgida, & admodum conſpicua, apparuerunt. Pati & mulie-

mulieres tum ex impuro coitu, tum ex nefaria ſeminis orgaſcentis ſuppreſſione, gonorrhœam virulentam, lui venereæ alias præludentem, perſuaſi ſumus, namque & viros ex vino ebrios, ob ſemen ſub coitu puro orgaſcens non emiſſum, gonorrhœam, intra triduum purulentam, paſſos eſſe, experientia docuit; an & ex hac gomorrhæa ipſam luem contraxerint, licet probabile videatur, nondum tamen, quantum ſcimus, obſervationum fide comprobatum eſt, atque ideo circa hoc problema nihil certi determinamus.

10. De mola verbulum injiciemus. Quæri ſolet inter Autores Medicos, an molæ conceptio absque virili congreſſu ſit poſſibilis nec ne? Reſpondent ad hanc quæſtionem varie: Hippocrates ſeminis virilis debilitatem vel abſolutam, morboſam, vel reſpectivam, copioſæ generationis materiæ rite efformandæ minus ſufficientem, accuſat; Cum eo ſentit Galenus, neminem, inquiens, vidiſſe mulierem unquam ſine viro vel molam, vel ejusmodi quippiam concepiſſe; quamvis de ſeminis virilis concurſu diſſentire, aut ſibi non ſatis conſtare videatur, cum alibi molarum conceptionis cauſam femineo ſemini, utpote frigidiori, ac minus activo tribuat, nec virum ſuo ſemine, ſed ſolo congreſſu, ſperma femineum proliciendo, concurrere dicat; Aliis videtur, ex ſolo ſanguine menſtruo retento concrementum tale fieri poſſe, maxime poſt abortum. Ceterum omnes, quæ molam geſtant, viros paſſas eſſe, contendunt, mitius tamen de viduis ſentiunt aliqui, quam de Virginibus.

11. Sed, absque viro, molas, tum ex ſecundinarum portionis relictæ incremento, tum ex menſtrui ſanguinis retenti concremento, tum ex ſpermate mulierum materiali quomodocunque in uterum devoluto,

generari poſſe, pro certo habemus; an & ſine viro concipi queant, magis forſan addubitandum eſſet; Sentimus tamen cum iis, quibus probabile videtur, poſſe & citra viri uſum molæ conceptionem fieri, a ſemine feminarum, activo quidem, licet in ſe minus fœcundo. Interim eorum ſententiæ minime ſubſcribimus, qui mulierem ſine viro verum fœtum per ſomnium, & fortiorem impreſſionem phantaſticam, concipere, alere ac debite formare poſſe, ſuo olim judicio confirmaſſe dicuntur; Sicuti enim nec virile ſemen ſine muliebri, ita nec hoc ſine illo, fœcundum, licet utrumque activum, nobis videtur.

12. Et hæc quidem hactenus de veſiculis mulierum ſeminalibus, de quibus plura quidem dici potuiſſent, niſi fuiſſet animus, rem hanc problematice magis, quam definitive pertractare; ſufficiant igitur iſta, quæ curis poſterioribus vel confirmabuntur, vel emendabuntur.

13. Quod reliqum eſt, Deo T. O. M. ſummas ago habeoque gratias, pro gratia, qua mihi per tempora ſtudiorum meorum in hunc usque diem clementiſſime adeſſe voluit; Eumque ſupplex adoro, ut & in poſterum me meaque ſtudia & opera, pro Sua inexhauſta Benignitate, curæ cordique habere velit.

):(o):(